

ОМЛАДИНСКА ПЕРИОДИКА У ДИГИТАЛНО ДОБА

Сажетак

У периоду између два светска рата периодика је била веома важан чинилац јавног живота. Омладинска међуратна периодика је веома драгоцене за социолошка, економска, политичка и културолошка истраживања. Трошне стране часописа чувају непроцењиво богатство информација о животу омладине између два светска рата. Дигитализација омладинске периодике олакшава чување овог непроцењивог културног блага за будућа истраживања.

Кључне речи: омладинска периодика, дигитализација, културна баштина, информационе технологије

Демократизација приступа информацијама је један од најзначајнијих услова напретка савременог друштва. Очување и промоција културног наслеђа је један од основних задатака свих институција културе. Почетком 21. века дигитална комуникација постаје доминантан начин размене информација. Употреба дигиталних технологија у свим сегментима живота ставља пред библиотекарске нове изазове. Употреба информационих и комуникационих технологија у области библиотекарства, демократизује приступ информацијама и обезбеђује приближно исте услове за научноистраживачки рад сваком појединцу. Дигитализација научног и културног наслеђа олакшава приступ жељеним информацијама и директно утиче на квалитет и развој науке и уметности. Пошто процес дигитализације целокупне културне баштине и научног наслеђа није могуће реализовати у кратком временском периоду, неопходно је дефинисати приоритете и критеријуме односно националну стратегију трансформације наслеђа из папирне у дигиталну форму. Агрегација и креирање дигиталних садржаја омогућава јавним библиотекама да

заузму важно место у животу и развоју локалне заједнице. Примена савремених информационих технологија чини богату српску националну културну баштину видљивом у светским оквирима. На тај начин она постаје део светске културне баштине. Упознавање шире јавности са националним културним наслеђем утиче на изградњу националне свести појединца и очување културног идентитета целокупне друштвене заједнице. Сагледавајући савремене тенденције очувања и дисеминације целокупне хуманистике, дигитализација периодике, као начин дугорочног очувања овог важног сегмента културне баштине сваког друштва, постаје незаобилазна тема.

Зашто је потребно дигитализовати омладинску међуратну периодику?

Омладинска периодика је огледало социјалног и културног живота омладине међуратног доба. Она представља сведочанство о животу младих људи у једном турбулентном времену препуном неизвесности и лутања. Разапета између родољубља и социјалистичких идеја, традиционалних и модерних, европских утицаја, омладина покушава да изгради свој идентитет. Од потомака Младобосанаца и Солунаца се очекивало да активно учествују у друштвеним процесима и да допринесу развоју новоосноване државе. Интелектуална елита врло отворено критикује понашање младих између два светска рата. „Далеко од тога да вредност и значење данашње наше омладине мерим оном лаком мером површности, како се то обично и на брзу руку чини, пребацујући јој стално и увек рат и његове кобне последице, мене лично, кад о њој размишљам обеспокојава ова њена данашња подвојеност, њено распарчавање у ситну парчад, њено трошење снаге у активност мање потенције, и најзад, њена недопустива лаковерност да је са извршеним историјским задатком предратне омладине престала месијска и новоапостолска мисија поратне.”¹

Термин омладинска међуратна периодика се односи на часописе који су излазили од завршетка Великог рата 1918. до почетка

1 Светлим трагом / Ст. [Стеван] Жакула. — У: Млада Босна : часопис за омладину. — Год. 1, бр. 1-2 (фебруар-март 1928). — Стр. 5.

Другог светског рата 1941. године. Међуратни период представља време великог ентузијазма и полета, одушевљења широких друштвених слојева југословенском идејом, константних политичких конфликта, светске економске кризе која је додатно отежала и онако тешку привредну ситуацију новоосноване државе. Током тридесетих година 20. века долазе до изражаја економске, културне, верске и социјалне разлике народа који су се нашли на територији новоформиране Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Проучавајући периодичку међуратног доба могуће је стећи целовиту слику јавног живота југословенског друштва. Њена изузетна културна и научна вредност најбоља је препорука да се у блиској будућности приступи дигитализацији овог националног блага. Њена актуелност превазилази националне границе, јер је то период када је културна интеракција балканских народа била жива и динамична.

Одмах после Великог рата покренут је велики број омладинских часописа. Мали број њих је излазило у континуитету дуги низ година. Велики ентузијазам омладинаца није могао да надомести недостатак финансијских средстава. Без обзира на дужину излагања сваки од преко сто омладинских часописа дао је свој допринос јавном животу југословенског друштва. Програмски слични часописи имали су заједнички корпус сарадника.

Омладинска међуратна периодика у дигиталним колекцијама српских библиотека

После прегледа дигиталних колекција великих српских библиотека може се констатовати да у њима омладинска међуратна периодика скоро и да није заступљена. Дигитализован је једино *Политикин забавник* (1939-1941), омладински часопис који су радо читали и омладина и одрасли. С обзиром на њену изузетну вредност од надлежних институција се очекује да овај део културне баштине постане доступан широј стручној и научној јавности.

Од осамнаест дигиталних колекција Народне библиотеке Србије у колекцији *Новине и часописи* има 42, а у колекцији *Часописи* 28 наслова. Дигитализован је само *Политикин забавник*.

Дигиталну Библиотеку Матице српске тренутно сачињавају 22 колекције које не укључују наслове омладинске међуратне периодике. Колекција *Часописи* има 18 наслова који углавном потичу из 18. и 19. века, па се може закључити да је један од критеријума селекције био старост часописа и културно-историјска вредност. Колекцију *Новине* сачињавају 5 наслова из друге половине 19. и са почетка 20. века.

Дигитална Библиотека града Београда има четири колекције: *Фотографије*, *Часописи*, *Годишњи извештаји БГБ-а* и *Монографске публикације*. Збирку *Часописи* сачињавају: *Београдске општинске новине*, *Звезда*, *Нова искра* и *Илустровано време*. Септембра 2015. године збирка *Часописи* има 494 публикација. Према броју наслова дигитализованих часописа може се закључити да је процес дигитализације у Библиотеци града Београда у зачетку. Дигитализација Београдских општинских новина указује да примат имају завичајне новине које садрже информације из јавног живота Београда крајем тридесетих и почетком четрдесетих година 20. века. Дигитализовани часописи су излазили крајем 19. и почетком 20. века што указује да је стратегија усмерена на очување угрожених примерака.

С обзиром да се међуратна периодика ближи стогодишњици свога постојања и да је новински папир осељив, надлежне културне институције би морале да направе стратегију очувања овог драгоценог сведока друштвених догађаја. Физички нестанак међуратне периодике је неминован и изванредан, па би дигитализација овог сегмента културне баштине са поносом могла бити представљена српској и светској јавности. Периодика између два светска рата представља сведочанство једног периода српске историје који тек последњих година постаје предмет научног истраживања, па би дигитална форма ову грађу учинила доступнијом и популарнијом.

Литература

- Kvalitet ili kvantitet / Ante Mladineo. У: *Narodna omladina*. - God. 2, br. 1-2 (januar-februar 1935), str. 14-16.
- Светлим трагом / Ст. Жакула. У: *Млада Босна : часопис за омладину*. - Год. 1, бр. 1-2 (фебруар-март 1928), стр. 3-5.
- Selo i omladina / Viktor Rubčić. У: *Млада Босна : часопис за омладину*. - Год. 1, бр. 1-2 (фебруар-март 1928), стр. 13-14.

Шта старији очекују од омладине / Драгиша Васић. У: Нова Србадија : часопис за сва омладинска питања. – Год. 1, бр.1 (април 1940), стр. 3-5.

Омладина између националног и социјалног / Слободан М. Драшковић. У: Нова Србадија : часопис за сва омладинска питања. – Год. 1, бр. 1 (април 1940), стр. 9-13.

О сеоској омладини / Велимир Васић. У: Нова Србадија : часопис за сва омладинска питања. – Год. 1, бр. 1 (април 1940), стр. 14-16.

Radmila Tasic

City Library Belgrade

YOUTH PERIODICALS IN DIGITAL ERA

Summary

In the period between two world wars periodicals had an important role in public life. Youth periodicals of the inter-war era are very precious for social, economic, cultural researches. These worn-out magazines give us priceless information about the life of youth between the two world wars. Digitalization of youth periodicals would facilitate preservation of this cultural heritage for future researches.

Key words: youth periodicals, digitalization, preservation